

امیدواریم که خداوند استاد عزیز را برای کشورمان خصوصا جامعه علمی حفظ نمایند.
سوالات خود را آغاز می نمایم:

❖ **مرزها به عنوان یکی از مهمترین مولفه های جغرافیای سیاسی، در طول زمان کارکردهای متفاوتی به خود گرفته است، در عصر حاضر مهم ترین کارکرد مرزها را چه می دانید؟ و تاثیر پدیده ی "جهانی شدن" بر روی مرزها به چه صورت می باشد؟**

بلحاظ فلسفی و هستی شناسی، مرزها پدیده ای ابدی و پایدار و غیر قابل انکار هستند. ولی کارکرد آنها با توجه به شرایط و اوضاع و احوال تغییر می کند. کارکرد مرز کشورها در بعد داخلی همچنان تفکیک هویتی، تامین امنیت ملی، قلمرو نمایی سیاسی، حریم گذاری منافع ملی، چارچوب گذاری جغرافیایی ساختارها و سیستم های ملی و سرزمینی، کنترل ورود و خروج پدیده های ناخواسته به و از فضای ملی می باشد. در بعد خارجی نیز کارکرد مرزها تعامل و توسعه مناسبات و روابط بین المللی، تسهیل جهانی شدن، تضمین صلح و امنیت بین المللی، گسترش همکاری های منطقه ای و نیز توسعه منازعات بین کشوری در موارد خاص می باشد. جهانی شدن اکنون به چالش کشیده شده و مفهوم حبابی خود را از دست داده است. جهانی شدن در شکل توسعه مراودات بین المللی کشورها و در چارچوب ادراک و تضمین منافع ملی کشورها تداوم خواهد داشت. در واقع جهانی شدن و ملی گرایی در راستای منافع ملی کشورها مکمل یکدیگر می باشند. مرزها نیز سطح تلاقی و تعامل این هم تکمیلی خواهند بود.

همایش علمی "ابعاد نظری و کاربردی توسعه و امنیت پایدار مناطق مرزی با رویکرد آمایشی" که در آبان ماه ۱۳۹۹ برگزار خواهد شد دارای اهداف نظری و کاربردی و چشم اندازهای اجرایی مهمی می باشد. در گفت و گوی صمیمانه با جناب آقای دکتر محمدرضا حافظ نیا نظرات ایشان را نسبت به مسائل نظری و کاربردی مرزی جویا شدیم که در ادامه به آن می پردازیم.

❖ **در خدمت استاد گرانقدر جناب آقای دکتر محمدرضا حافظ نیا عضو هیئت علمی و استاد تمام جغرافیای سیاسی دانشگاه تربیت مدرس تهران هستیم. ضمن عرض احترام و خسته نباشید و با آرزوی سلامتی قبل از شروع سوالات، لطفا از سوابق خود برایمان بفرمایید:**

با سلام و تشکر از زحمات شما. محمدرضا حافظ نیا هستم، متولد شهریور سال ۱۳۳۴ در روستای خراشاد شهرستان بیرجند. اکنون (مرداد ۱۳۹۹)، استاد جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک در دانشگاه تربیت مدرس. علاقمندان برای اطلاعات بیشتر می توانند به رزومه اینجانب در سایت شخصی من، و یا سایت دانشگاه تربیت

❖ **یکی از موضوعات اساسی مطرح شده در این همایش، امنیت پایدار به همراه توسعه ی پایدار در مناطق مرزی**

دریای خزر نیز علی رغم تلاش‌های بعمل آمده، بدلیل نهای نشدن رژیم حقوقی آن، مرزهای دریایی ایران در حالت دوافکتو قرار دارد و بطور رسمی و قطعی تعیین نشده است.

❖ نقش دانشگاه و دانشگاهیان خصوصاً جغرافیدانان سیاسی را در مدیریت مناطق مرزی برای پیشبرد امنیت و توسعه ی پایدار مرزها چگونه ارزیابی می کنید؟

انجام مطالعات علمی در مسایل مرزها، و مشارکت در پروژه های ساماندهی و آمایش سیاسی مناطق مرزی، و نیز ارائه مشاوره های تخصصی به مدیران و نهادهای مدیریت امور مرز.

❖ به نظر شما ارتباط مرزبانی کشور و دانشگاه و اهمیت استفاده از ظرفیت ها و تحقیقات علمی دانشگاهیان برای مدیریت مناطق مرزی و توسعه و امنیت پایدار توسط چه راهکارهایی می تواند شکل بگیرد؟ نقش برگزاری همایش ها را در شکل گرفتن این نوع ارتباطات را چگونه می بینید؟

درک متقابل از نیازها و قابلیت‌های یکدیگر، و انجام پروژه‌های همکاری مشترک در امور علمی / معرفتی و نیز اداره و مدیریت بهینه امور مرز. برگزاری همایش های علمی و مطالعات علمی بصورت مشترک می تواند در همین راستا ارزیابی شود.

❖ در حال حاضر تمامی جهان تحت تاثیر ویروس کووید ۱۹ است، تاثیر این مساله را بر مرزها و مناطق مرزی چگونه ارزیابی می نمایید؟ از نظر شما کدام نوع حکومت ها در مدیریت مناطق مرزی و در نتیجه کنترل بهتر ویروس کووید ۱۹ موفق تر بوده اند؟

بحران زیستی کووید ۱۹ باعث سر بر آوردن کارکرد حفاظتی و امنیتی مرزها و تفکیک درون گرایی سیستم‌های ملی از سوی، و کاهش ارتباطات بین کشوری و فرایند جهانی شدن از سوی دیگر شد. تقریباً همه کشورها در کنترل مرزهای خود برای جلوگیری از بیماری مزبور و نیز مبتلایان به آن، بطور جدی اقدام نکردند و بدلیل این کوتاهی، مجبور به پرداخت هزینه‌های سنگین انسانی، اداری، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شده‌اند. در این

است؛ دیدگاه جغرافیدانان سیاسی به این مفاهیم چگونه است؟

از دید جغرافیای سیاسی امنیت ضامن توسعه و تداوم زندگی انبای بشر، و توسعه مولد امنیت و بهینه سازی زندگی سازه های انسانی و بشری است. این دو با هم رابطه متقابل داشته و لازم و ملزوم یکدیگرند.

❖ از آنجایی که رویکرد همایش رویکردی مبتنی بر آمایش می باشد، برایمان به صورت تخصصی بیشتر توضیح دهید که راهکارهای جغرافیدانان سیاسی برای توسعه پایدار مبتنی بر آمایش چیست؟

از نظر جغرافیای سیاسی مناطق مرزی تلاقی گاه بخش پیرامونی و توسعه نیافته و یا محروم‌تر کشورهای مجاور هم می‌باشند. البته حساب برخی گذرگاه‌های مرزی جداست. به- همین دلیل مناطق مرزی بستر شکل‌گیری چالش‌های سیاسی، اجتماعی و امنیتی کشورها می‌باشند. توسعه همه جانبه مناطق مرزی یک ضرورت است و باید در چارچوب برنامه‌ریزی فضایی یا آمایشی کشورها، پروژه ساماندهی و آمایش سیاسی فضای مناطق مرزی انجام پذیرد تا توازن توسعه در فضای جغرافیایی زیستگاه ملی و به تعبیری عدالت فضایی / جغرافیایی در پهنه کشورها (مرکز و پیرامون) برقرار گردد.

❖ مساله تحدید حدود قلمرو حکومت که امروزه با خط هایی دقیق مشخص می شوند یکی از مسائل مهم کشورها می باشد؛ این موضوع درباره ی مرزهای ایران چگونه است؟ در کدام قسمت از مرزهای خشکی، آبی و دریایی کشور به طور دقیق خطوط مرزی تعیین نشده اند؟ این مساله چطور بر توسعه و امنیت پایدار اثر گذار می باشد؟

حدود جغرافیایی کشور ایران در خشکی و رودخانه های مرزی مشخص و قطعی شده است. البته مرزهای دریایی ایران در خلیج فارس با کشورهای امارات، عراق و کویت در حالت دوافکتو قرار دارد و بطور رسمی تعیین نگردیده است. در

زمینه مقاله مشترکی با آقای ابراهیم احمدی منتشر کرده‌ایم که علاقمندان می‌توانند آنرا در سایت شخصی بنده ملاحظه فرمایند.

www.hafeznia.ir

❖ حرف شما با نویسندگان و شرکت کنندگان همایش:

توسعه مطالعات علمی در باره مسایل مرزها و نیز تجهیز تخصصی خود برای نقش آفرینی و انجام ماموریت در زمینه سازماندهی، آمایش و مدیریت سیاسی بهینه مناطق مرزی. باید توجه داشت که مرزها تنها خطوطی ساده در فضا نیستند، بلکه سطوح تلاقی و تعامل سیستم‌های چند بعدی ملی و بین المللی هستند که با زیست و زندگی ملت‌ها و سازه‌های انسانی و سیاسی پیوند خورده هستند. موفق باشید. حافظ نیا- تهران، ۱۴ مرداد ۱۳۹۹.

با سپاس فراوان از جناب آقای دکتر محمدرضا حافظ نیا از وقتی که برای پاسخ گویی به سوالات گذاشتند.